

GHEORGHE DRAGOȘ

**CONTRIBUȚIA „ASTREI”
LA PROPĂȘIREA NOASTRĂ ECONOMICĂ**

Extras din Transilvania Anul 74, Nr. 9-10

BCU Cluj / Central University Library Cluj

13400
GHEORGHE DRAGOȘ

CONTRIBUȚIA „ASTREI” LA PROPĂȘIREA NOASTRĂ ECONOMICĂ

Extras din Transilvania Anul 74, Nr. 9-10

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CONTRIBUȚIA „ASTREI” LA PROPĂȘIREA NOASTRĂ ECONOMICĂ¹⁾

„Asociațiunea transilvană pentru literatura și cultura poporului român” și-a început activitatea într’o epocă de adânci transformări social-economice în spațiul locuit de poporul român. Pe de o parte se începuse lichidarea regimului feudal agrar și a breslelor orășenești, pe de altă parte se inaugurasă producția de fabrică și se intensificase schimbul, atât pe plan intern cât și internațional.

În vleața economică își făcuseră apariția noi elemente: banul, capitalul și creditul.

În urma acestor schimbări de ordin social-economic, Românii din Transilvania li se punea greaua problemă a încadrării în ritmul nou de vleață printr’o acțiune energică de organizare, în vederea conservării și propășirii, având a lupta împotriva politicii de dominațiune economică susținută cu încăpățănare de celelalte neamuri conlocuitoare, care se bucurau de privilegiu în toate domeniile, începând cu cel politic și terminând cu cel economic.

În pragul unei asemenea acțiuni, noi Românii ne găsim desarmați, atât în ceea ce privește potențialul economic, cât și în privința pregătirii pentru înțelegerea fenomenelor economice prilejuite de noile stări.

Conducătorii Neamului aveau o grea misiune de îndeplinit. Ei trebuiau să pregătească în primul rând climatul psihologic și intelectual și în al doilea rând așezarea temelului economic, necesare acțiunii de organizare.

Această misiune de educare, inspirație, stimulare și coordonare a întregii activități de organizare a Românii din Transilvania și-a luat-o

¹⁾ Referat prezentat la Adunarea generală din 25 Sept. 1943 a „Astrei”, ședința reprezentanților despărțămintelor.

asupra sa Asociațunea, în cadrele căreia s'a înființat și a funcționat o secție specială economică, având drept scop dezvoltarea economică a poporul român și utilizând în general următoarele mijloace: editarea de publicațiuni economice, organizarea de prelegeri, expoziții, școli profesionale, reuniuni, însoțiri, acordarea de premii, stipendii și ajutoare pentru formarea diferiților specialiști, apoi înfițarea de monografii cu caracter economic ale satelor noastre, etc., etc.

Un alt rol important al secțiunii economice era și acela, de a „rămâne în intimitate și continuă legătură cu societățile și corporațiunile economice ale Românilor din patrie, de a sprijini activitatea acestora și de a le cere conlucrarea la întreprinderi noi românești.¹⁾

În desfășurarea programului său economic, „Astra” a editat revista „Transilvania”, în ale cărei pagini li se dădea un loc de frunte articolelor economice. Revista „Transilvania” a fost organul în care se dezbăteau toate problemele noastre gospodărești și îndrumătorul politicii național-economice românești. În coloanele ei își expuneau opiniunile economiștii noștri, în toate chestiunile care interesau organizarea și proapșirea economică a Românilor din Transilvania. Predominau în deosebi articolele privind raționalizarea agriculturii, asigurările agricole, asociațiunile economice, creditul, valorizarea produselor, etc.

Tot în revista „Transilvania” s'a tipărit cel dintâi apel pentru întemelirea băncii „Albina”, la 7 Sept. 1871.

Dar Asociațunea în acțiunea educativă și de îndrumare nu s'a limitat numai la coloanele revistei „Transilvania”, ci a sprijinit bănește tipărirea și răspândirea de lucrări și broșuri cu caracter economic. Afară de aceea, a organizat prelegeri economice pentru popor. Numai în anul 1910, din totalul celor 502 prelegeri ținute în comunele din Transilvania, 233 au avut caracter de îndrumare economică.

Incepând din anul 1910 „Astra” a angajat un agronom, cu misiunea de a vizita secțiunile, de a ține conferințe, de a da îndrumări agricultorilor și de a face demonstrațiunile practice pe teren. Activitatea acestui agronom a fost dintre cele mai prodigioase.

Încă dela înființare, Asociațunea, apreciindu-le valoarea educativă și emulativă, a organizat expoziții atât naționale cât și regionale în cadrele despărțămintelor.

Prima expoziție națională a fost cea dela Brașov din anul 1862, organizată cu ocaziunea adunării generale din acel an. Au urmat apoi alte două la Sibiu în anii 1881 și 1905, când a luat ființă și muzeul Asociațiunii.

¹⁾ Revista „Transilvania”, anul 1900, pag. 106.

În afară de expozițiile naționale amintite, despărțămintele au organizat altele la intervale mai scurte, expunând produse agricole, animale, articole ale industriei casnice, etc. și practicând sistemul premierilor.

Începând cu anul 1906, Comitetul central al Astrei a ținut conferințe economice tip, făcând în acest scop apel la colaborarea și contribuția economiștilor noștri. Era nevoie de astfel de conferințe tip, spre a fi puse la dispoziția intelectualiilor dela sate, care nu aveau pregătirea necesară, dar care din lipsă de specialiști urmau să dea ei îndrumările practice necesare poporului.

Intru cât din cauza predicilor, puse de oficialitatea maghiară, nu și-a putut realiza programul înființării de școli agronomice, conducerea Astrei a intervenit în 1906 pe lângă cele două Consistoare ale Bisericii naționale, pentru a se da atât la teologii cât și la preparanții o mai mare atențiune pregătirii economice a viitorilor preoți și învățători. Tot atunci a intensificat și insistențele pe lângă despărțăminte, spre a desfășura o mai vie activitate de înființarea reuniunilor, însoțirilor și asociațiilor cu caracter economic.

Urmarea acestor stăruinți a fost înfiptuirea unei apreciable rețete de reuniuni și însoțiri de asigurarea vitelor, credit și de agricultură în toate părțile Transilvaniei.

În anul 1912 s'a înființat în cadrele Asociațiunii un birou central cooperativ, având rolul de a propaga ideea cooperativă, de a ține statutele tip, registrele și imprimările necesare înființării cooperativelor. Biroul mai avea misiunea de a îndruma și controla mișcarea cooperativă.

Tot atunci conducerea centrală a angajat un conferențiar pentru propagandă și înființare de unități cooperative în comunele, în care terenul era deja pregătit în acest scop.

Politica economică asociaționistă inaugurată și susținută de „Astra” n'a întârziat să dea rezultate îmbucurătoare. Astfel, la 31 Decembrie 1915 funcționau în Transilvania 108 cooperative de credit, dispunând de mijloace financiare în valoare de 10.570.000 coroane,¹⁾ ceea ce astăzi ar reprezenta aproximativ 500 milioane Lei. Suma de sigur nu pare prea mare. Dar, dat fiind faptul că aceasta rezulta din economiile mărunte dela sate, colectate și canalizate în spre opere productive, importanța sumei ne apare cât se poate de evidentă.

În anul 1913 Comitetul central al Asociațiunii a luat în discuțiune problema întemeierii unei centrale a cooperativelor. Din cauza războiului, ce a izbucnit în anul următor, această problemă atât de importantă a rămas nerezolvată. Totuși, Astra a adresat un apel „Solidarității” de a le finanța prin mijlocirea băncilor românești.

¹⁾ Gh. Dragoș, „Cooperatiia în Ardeal”, București 1933, pag. 84.

Printr'o astfel de politică național-economică, aplicată de Asociațiune, este foarte natural să se fi ajuns în decurs de numai o jumătate de secol la o ridicare multumitoare a nivelului economic al țărănimii noastre, în ciuda tuturor obstacolelor create de statul maghiar și de organizațiunile economice neromânești.

Dar politica Aștrei nu s'a limitat numai la dezvoltarea păturii țărănești, ci a urmărit și formarea unei burghezii de comercianți și meseriași români. Incepând încă dela înființare, preocuparea de fiecare zi a conducerii Asociațiunii a fost de a încuraja orientarea tineretului român în spre carierele tehnice și comerciale. În acest scop a organizat o propagandă bine susținută atât prin scris cât și prin grăul viu. Totodată, a acordat an de an stipendii și ajutoare învățăcelor din comerț și industrie, meseriașilor, tinerilor care urmau la școlile de comerț, agricultură, silvicultură, politehnici, etc. Totalul acestor stipendii și ajutoare, acordate începând din 1861 până în 1911, se ridică la suma de 122.811 coroane aur.¹⁾

Prin legăturile ce le avea cu fruntașii vieții noastre economice și cu diferitele instituțiuni financiare românești, prin rolul de armonizatoare, coordonatoare și îndrumătoare a tuturor formelor de manifestare în domeniul economic național, Astra a stabilit bazele de propășire a Neamului nostru pe teren comercial și industrial.

De sigur că, preocuparea sa de căpetenie a fost țărănimea, ceea ce vedește o politică sănătoasă și conformă, atât cu structura social-agrară a societății românești cât și cu necesitățile acestela. Dovadă că, Asociațiunea în toate actele sale s'a inspirat numai din realitățile românești și a practicat o politică de satisfacerea intereselor general-naționale, fără a încuraja sau tolera acțiuni contrare acestor interese generale. De aceea s'a și putut bucura de atâta vigoare, de încrederea generală și de participarea tuturor Românilor la acțiunile sale.

Astra a trăit în spiritul Națiunii noastre, contopindu-și destinul cu destinele acestei Națiuni, pulsând întotdeauna de viață sănătoasă și creatoare și întemeindu-se pe fundamentul etic în toate actele sale.

Dacă n'ar fi existat Asociațiunea transilvană pentru literatura și cultura poporul român, putem afirma pe drept cuvânt că ar fi fost aproape imposibilă organizarea și propășirea economică a poporul român. Astra, pe lângă că a înmănușiat toate energiile românești, a inițiat și susținut în același timp o acțiune educativă în rândurile țărănimii, pentru ridicarea nivelului de înțelegere a acestela, inspirând și coordonând toate inițiativile și înfăptuirile cu caracter economic ale Na-

1) Revista „Transilvania”, anul 1911, pag. 345.

științii noastre de dincoace de Carpați. Astra a trasat liniile mari ale politicii noastre economice. Ea a fost sufletul, creurul și motorul întregel vieții românești din Transilvania.

Din sfaturile Conducerii centrale a Asociațiunii s'a inspirat întreaga acțiune de creație a Institutelor financiare și a burgheziei comerciale și industriale românești, tot de aici a pornit ideea reuniunilor și însoțirilor, adică a Instituțiilor cu caracter asociaționist și cooperativ, precum și opera de organizare pe baze naționale a agriculturii noastre.

Astra, prin autoritatea sa, unanim recunoscută și acceptată de toți, a imprimat diferitelor întreprinderi economice un caracter social-național, oprindu-le de a aluneca pe panta antisocială și antinațională a unei politici de exploatare excesivă și de a se arunca în vârtejul aventurilor riscante și demoralizatoare. Prin aceeași autoritate a sa, Asociațiunea a însușit spiritul demnității tuturor acțiunilor și creațiilor economice românești din Transilvania.

Numai în modul acesta ne putem explica de ce, în ciuda tuturor mașinațiilor, stărnite necontentit de organele oficiale ale statului maghiar, Instituțiunile românești s'au putut menține, au putut prospera și au izbutit să-și îndeplinească importanța menită în viața economică a Națiunii noastre.

Este interesant că, până la Unire, atâta timp cât întreprinderile românești au respectat autoritatea „Astrei”, iar conducătorii vieții noastre economice s'au încadrat în viața Asociațiunii și s'au inspirat din idealurile ei, nu s'a produs nicio deviațiune dela linia ascendentă a dezvoltării economice naționale și nicio abatere dela comandamentele eticele sociale și naționale. Atâta vreme s'a menținut și solidaritatea națională, cea mai puternică forță de rezistență și progres.

Îndată ce economicul s'a despărțit de Astra, acesta a rămas fără conținut sufletec și fără ideea călăuzitoare, lăsându-se prins în ghlarele instinctului materialist. Ceea ce a contribuit la slăbirea autorității morale, încrederii și temelniciei social-naționale a acțiunilor economice românești, precum și a solidarității naționale, săvârșindu-se astfel o eroare greu de reparat împotriva intereselor Națiunii noastre.

. . .

După Unire, rolul economic al Asociațiunii a scăzut, menținându-se aproape numai cel cultural. Viața economică a Transilvaniei a ajuns pe de o parte sub directivele politicii economice a Statului român, pe de altă parte sub influința — de cele mai multe ori dăunătoare — a organismelor economice private, existente în vechea Țară.

Băncile locale românești, care înainte finanțau în deosebi agricultura noastră, după Unire și-au deplasat câmpul de interes în industrie și comerț. Iar sucursalele băncilor din București, înființate dincoace de Carpați, și-au limitat activitatea aproape exclusiv la acordarea de credite comerțului și industriei.

Care era însă înfățișarea celor două ramuri de activitate economică? — Atât comerțul cât și industria erau în marea lor majoritate străine.

Ne-am găsit astfel în situațiunea dureroasă, de a constata cum mijloacele financiare ale băncilor românești, adică banii adunați din sărăcia Românilor, finanțau opere economice străine, în timp ce agricultorii români îndurau lipsa creditelor necesare consolidării și dezvoltării gospodăriilor lor.

Dacă adăugăm la toate acestea acțiunea băncilor străine, almentate cu fonduri supraabondente dinafara granițelor, ne putem da ușor seama pentru ce, în ciuda celor 22 de ani de stăpânire românească, în 1940 străinii se găseau în situațiunea de stăpâni la noi acasă atât în industrie și comerț, cât și în celelalte sectoare ale vieții economice din Transilvania. Ceea ce ne îndreptățește să tragem concluzia că, rolul național al unei instituțiuni bancare se poate deduce nu numai din naționalitatea acționarilor, cât mai cu seamă din naționalitatea debitorilor adică a inițiativelor și întreprinderilor pe care le finanțează. Fiindcă, din punct de vedere național nu contează numai remunerarea capitalului, ci mai cu seamă valorizarea muncii naționale.

Dar trecând peste aceste considerațiuni privind stările din Transilvania, este necesar să stabilim că, epoca Unirii coincide cu ascensiunea capitalismului internațional în România, capitalism ce s'a dovedit incapabil de a constitui elementul de prosperitate națională. Faptul reiese atât din cercetarea realităților social-economice românești, cât și din modul deosebit de evoluție a capitalismului la noi, față de țările apusului.

După Werner Sombart,¹⁾ în dezvoltarea capitalismului s'au marcat trei etape:

1. Etapa capitalismului comercial.
2. Etapa capitalismului industrial.
3. Etapa capitalismului financiar.

Pentru a trece dela prima etapă la cea de a doua, capitalul a fost nevoit să ocolească barierile feudale ale breslelor dela orașe, comercializând industria casnică dela țară și înființând fabrici înafara ora-

¹⁾ „Das moderne Kapitalismus“, Berlin 1927, vol. II, pag. 884 și urm.

șelor. Producția industrială a fost aservită astfel întreprinzătorului comercial, lucrând la ordinele acestuia.

Pătrunderea capitalului comercial în domeniul producției industriale constituie preludele revoluției tehnice, industriile casnice locale, începând cu cea textilă, tehniciizându-se, treptat.

Desvoltarea industriei a provocat concentrări de populație, sporind totodată cererea de materii prime și alimente și stimulând intensificarea producției agricole, adică creșterea randamentului muncii agricole și ridicarea standardului de viață a țaranului.

Acesta-l înțelesul teoriei lui Sombart asupra evoluției capitalismului. Dacă pentru Europa apuseană teoria amintită își găsește o perfectă aplicare, pentru România, însă, în niciun caz.

Pentru că la noi în primul rând nu a existat un capital comercial național, capabil să dezvolte o industrie proprie. Iar atunci când s'a ajuns la înjgheburile unei așa zise industrii naționale cu capital străin, dezvoltarea acestora n'a urmat scara de succese indicate de Sombart, în sensul de a se fi transformat în fabrici industriale casnice deja existente, care utilizau materia primă produsă de munca țărănească. Dimpotrivă, la noi au luat ființă în deosebi industriile exploatare ale bogățiilor naturale — petrolul și lemnul — care asigură deținătorului de capital o desfacere sigură a produselor și o rentabilitate excesivă.

În asemenea condițiuni nu e de mirat dacă industriile amintite nici nu au creat concentrări de populație prea importante în cuprinsul Țării, nici nu au utilizat ca materii prime produsele agriculturii. Cu alte cuvinte, așa zisa industrie națională n'a stimulat ca în țările apusene o intensificare a producției agricole și o mai optimă valorizare a muncii și produselor muncii țărănești. Ea n'a creat nici posibilitatea plasării în condițiuni bune și în măsură mai mare a surplusului de brațe dela țară. Nu fiindcă industria amintită a urmărit pur și simplu exploatarea bogățiilor oferite de-a-gata de natură, exploatare ce în general nu utilizează multe brațe de muncă și chiar și acelea pe care le utilizează, efectuează muncă brută și sunt în general slab salarizate.

Prin aplicarea în ultimele decenii a unui regim vamal protecționist în favoarea industriei, din lipsa de capital național, România nu a urmat calea normală de evoluție a capitalismului, ci a trecut direct la industria de fabrică cu ajutorul capitalismului străin. Deoarece este îndeobște stabilit că, atunci când — datorită protecționismului vamal aplicat de o țară importatoare de produse fabricate — aceasta deși nu mai importă astfel de produse, este forțată totuși să importe capitaluri străine, instalațiuni de fabrici și tehnicieni.

Țările capitaliste își compensează astfel pierderile suferite prin restrângerea exportului lor de mărfuri cu beneficiile capitalurilor, instalațiilor de fabrică și tehnicilelor exportate. Suferă ce e drept o micșorare a activului balanței comerțului, dar se bucură în schimb de un spor apreciabil al activului balanței plăților.

Așa fiind, capitalismul comercial ce s'a format în țara noastră este un produs al capitalismului extern — cu funcțiune de camătă — nu un capitalism național, izvorit din acumularea economiilor realizate de celele vechi economice românești. Nu. Fiindcă aceste celule nu s'au bucurat de randamentul necesar unui venit, capabil să asigure un surplus destinat formării capitalului comercial propriu.

Dar, economia națională, datorită transformărilor generale de ordin social economic ale epocii, precum și politicii economice greșite, practicate de Statul nostru, a avut de suportat și alte neajunsuri.

Trecerea dela economia naturală la cea a banului pe de o parte și invadarea pieței noastre cu produsele industriei manufacturiere străine pe de altă parte, au smuls economiile noastre țărănești din tiparele tradiționale și le-au aruncat în vârtoarea schimbului și creditului.

Țăranul nostru s'a trezit deodată desarmat în lupta economică. Neputându-și valorifica produsele în condițiuni avantajoase, el s'a găsit în continuă lipsă de bani, dar cu cheltuteli sporite. În urma invaziei produselor manufacturiere străine de calitate inferioară, dar mai ieftine, țăranul român a renunțat la utilizarea produselor industriei sale casnice, superioare ca trăniciole. În forma aceasta s'a ajuns la desființarea industriei casnice, la înmulțirea zlelor neutilizate de țăran, adică neremunerate și la necesități sporite de bani, pentru ca acesta să-și poată procura de pe piață articolele, pe cari mai înainte și le producea singur.

Starea plugarului român nu s'a ameliorat nici după marea reformă agrară din 1920/21. Este adevărat că, prin reforma amintită săteanul a fost scos din starea de neolobăgie în care se găsea până atunci, dar situația economică l-a rămas aproape neschimbată.

Deși ne place, îndeosebi în vremuri de cumpănă și de strâmtorare, să declarăm cu emfază că temelii și scutul Statului nostru este țărănimea; deși aceasta a dus greul războaielor și a suportat sarcinile păcii, totuși, politica noastră economică a fost în contradicție flagrantă cu interesele țărănimii, deci cu interesele naționale.

S'a dat țăranului pământ, dar nu s'au creat pe seama gospodăriei țărănești posibilități financiare de îmbunătățirea inventarului și de raționalizarea producției. S'au înființat instituțiunile de credit pentru finanțarea unei industrii și unul comerț în marea lor majoritate străine, fără a se face aproape nimic pentru procurarea de mijloace financiare unicele ra-

muri economice naționale, agricultura. S'a aplicat pe de altă parte o politică comercială dăunătoare valorificării la prețuri remuneratoare a produselor agricole.

Sectorul industrial s'a bucurat de toate avantajele unei bune organizări, atât pe plan național cât și internațional, în timp ce sectorul agricol a fost aproape cu desăvârșire neglijat. Industria, înarmată cu cele mai puternice arme — cartelul și trustul — stă față în față cu agricultura, care se găsește desarmată prin lipsa-i de organizare. Drept consecință, industria deține monopolul dictării prețurilor atât la desfacerea produselor proprii cât și la aprovizionarea cu materiile prime și alimentare furnizate de agricultură. S'a provocat astfel un dezechilibru nedrept între prețul produselor industriale și al celor agricole; de asemenea între prețul cu care vinde agricultorul intermediarului și cel cu care cumpără consumatorul dela intermediar. Munca agricolă, adică munca națională, este remunerată în condițiuni de evidentă inferioritate.

Înainte de recentul războiu mondial ne găsim în situația anahronică de a constata că, în timp ce producătorul vindea un kg. de lână cu 100 lei, consumatorul cumpăra metrul de stofă cu 1000 lei.

În asemenea împrejurări este natural ca țărănimă, adică majoritatea covârșitoare a Națiunii române, să aibă un venit și un standard de viață sub nivelul normal.

„Cercetările secției de economie rurală de pe lângă Institutul de cercetări agronomice al României, cu privire la rentabilitatea agriculturii țărănești a făcut dovada că cu toate că exploatările agricole țărănești, cercetate în anii 1933—34, 1934—35 și 1936—37 au dat un venit agricol, nu toate dau un excedent bugetar“ ... „De asemenea, în exploatările cercetate în 1935, venitul agricol nu era suficient pentru consumul familiei.“¹⁾

În județul Cluj, cel mai mare venit net anual la hectar, în anul cel mai bun, nu depășia suma de 1993 lei.²⁾ Luând în medie câte 5 ha. proprietate de familie, ajungem la concluzia că o familie țărănească, compusă în general din cel puțin 5 membri, nu realizează anual nici 10.000 de lei venit.

Cu un asemenea venit, grosul Națiunii noastre nu poate duce o viață corespunzătoare muncii cheltuite și unui standard de viață cât de cât omenesc. Cu o astfel de valorificare a muncii naționale firesc este ca satul să tânjească în întineric, insalubritate și sărăcie, în vreme ce orașul, situat numai la câțiva chilometri depărtare, să sburde în bine-

¹⁾ Virgil Madgearu: „Evoluția Economiei Românești“, pag. 38, 39.

²⁾ Sabin Cioranu: „Monografia județului Cluj“, în manuscris, pag. 395—396.

facerile culturii și civilizației, precum și în belșug economic, deși acest oraș a constituit până mai ieri focarul tuturor acțiunilor de subjugarea și desfilințarea noastră ca națiune, iar astăzi același oraș, în majoritatea cazurilor, continuă să reprezinte citadela de conservare a puterii economice străine.

Datorită împrejurărilor descrise anterlor, copiii cel mai destoinici dela țară, cari ar putea aduce cu ei specificul sufletului, minții, caracterului și vigoarei românești, nu pot urma la școlile secundare și superioare, spre a-și dezvolta acolo capacitatea creatoare românească și a o pune apoi în serviciul Țării. În locul lor invadează școlile și universitățile mediocrității satelor și progeniturile burgheziei orășenești, străine sau de origini străine foarte variate și foarte obscure.

Așa fiind, pătura conducătoare, formată dintr'un mozaic de elemente — în majoritatea cazurilor de o inferioritate evidentă intelectuală și morală față de superioritatea calităților Națiunii — continuă a se menține într'o discordanță, uneori chiar în opoziție cu spiritul, cu idealurile și cu năzuințele Neamului, fiind gata oricând la orice transacțiuni și cesuni rușinoase în dauna intereselor naționale. Ne poate servi ca exemplu în această privință întreaga politică social-economică a Țării, dar în deosebi amarnica zi de 30 August 1940.

În timp ce alte țări, având o structură industrială, caută să întărească prin toate mijloacele pătura rurală, spre a-și forma un stâlp solid de echilibru social, noi, deși suntem un stat cu structură agrară, am contribuit la fortificarea tocmai a culburilor din cari au răsărit întotdeauna germenii dezechilibrului.

O asemenea stare, neconformă nici cu dreptatea nici cu interesele naționale, nu mai poate dăinui. Trebuiește inaugurată fără întârziere o nouă politică social-economică, menită să ridice agricultura cel puțin la același nivel de organizare cu al industriei.

De sigur că, nu poate fi vorba de o abandonare a sectorului industrial la voia întâmplării, deoarece prea sunt mari sacrificiile depuse din partea Statului la temelia acestui sector. Dar, vor trebui atenuate la maximum tendințele de rentabilitate exagerată a capitalului industrial, spre a se putea realiza astfel un randament național optim, rezultat din prețuri mai reduse la vânzarea articolelor industriale, mai urcate la desfacerea produselor agricole și o remunerare mai justă a muncii românești.

În ceea ce privește sectorul agricol, înainte de a schița conturul organizării acestuia, se cuvine să-l lămurim înțelesul. Sectorul agricol nu cuprinde numai producția agricolă propriu zisă, ci toate activitățile de industrializarea și comercializarea produselor agricole, precum și pe cele de aprovizionarea gospodăriilor țărănești și de finanțarea acestora.

Întreg sectorul agricol, sub toate aspectele sale, se cere organizat. Forma cea mai potrivită de organizare cred că este cooperativa — așa numita cooperativa agricolă, — care corespunde întocmai atât structurii social-economice agrare a României, cât și spiritului de solidaritate, de însoțire, ce se manifestează de veacuri în viața populației noastre rurale.

Cooperativa — bineînțeles o cooperativa liberă, autonomă, nebiurocratizată și nedeenaturată de practici capitaliste — va avea misiunea să organizeze sectorul agricol în așa fel ca :

1. Produsele agriculturii să ajungă pe piață trecute prin toate transformările, adică sub formă finită, înglobând și remunerând cât mai multă muncă românească. În acest scop, urmează a se înființa industriile anexe agriculturii, capabile să utilizeze și valorifice la maximum brațele țărănești, care de regulă șomează în cea mai mare parte a anului, sau care în epoca de staționare a muncilor agricole se angajază în sectorul industrial cu salarii de mizerie.

2. Producătorul agricol, printr-o valorificare în comun a produselor sale să realizeze prețuri cât mai bune, vânzând consumatorilor direct, fără a mai suferi dijmuirea mijlocitorilor.

3. Aprovizionarea gospodăriilor țărănești cu articolele necesare să se facă direct de la producătorii industriali, fără a mai suporta plusul înjust de preț, încasat de o nesfârșită serie de intermediari, în marea lor majoritate străini.

Cooperativele ce vor trebui create în acest scop vor fi cele *pentru industrializarea și valorizarea produselor agricole precum și cele de aprovizionare în comun*, ștut fiind că, problema valorizării muncii țărănești este tocmai o problemă de desfacere și aprovizionare în comun. Este curios că, deși suntem un stat agrar, chiar acestel probleme nu i s'a dat deslegarea cuvenită și tocmai cooperativele agricole nu s'au bucurat la noi de atențiunea necesară cu toate că este un fapt stabilit că, într-o țară agrară ca România, orice acțiune și orice înfăptuire de ordin cooperativ pentru a fi viabilă trebuie să se clădească pe temelia cooperativei agricole.

De șgur că, nu e vorba să se înființeze cooperative cu funcțiuni multiple și cu rază de activitate limitată la o singură comună, deoarece cooperativele agricole, adică economice, pentru a putea exista și prospera au nevoie de o capacitate financiară mai mare și de elemente conducătoare bine pregătite în tehnica operațiunilor respective. Se vor crea deci cooperative cu o singură funcțiune — specializate — și având ca rază de activitate o regiune, cuprinzând mai multe comune cu structură, necesități și cu interese economice identice. Așa ne indică practica unor țări civilizate, cu experiență și cu realizări fericite în domeniul cooperativei agricole.

Cooperatiile regionale, ce urmează a se înființa, urmează a se asocia în câte o centrală națională pe specialități. Prin mijlocirea acestor centrale, cooperatiile regionale de producție și valorizare în comun își vor comercializa produsele atât pe piața internă, cât și pe cea străină, iar cooperatiile regionale de aprovizionare în comun vor procura articolele necesare gospodăriilor membrilor lor. În forma aceasta se va inaugura un schimb intercooperativ atât în interior, cât și cu străinătatea, ceea ce trebuie să constituie idealul unei cooperări sănătoase și întemeiate pe principiile cooperatiste.

Prin înființarea de cooperative economice pe regiuni se va ajunge la formarea de centre economice, culturale și de civilizație în mediul rural. Se va întâmpla astfel o deplasare de intelectuali, adică de conducători, de la orașe în centrele rurale și se va realiza totodată o deconcentrare, o descongestionare a binefacerilor economice, culturale și ale civilizației din orașele străine în favorul centrelor rurale românești.

Surplusul de brațe țărănești, prin crearea centrelor regionale de producție, valorizare și aprovizionare în comun, vor găsi mai cu ușurință la ele acasă posibilități de plasare și de câștig.

Înfăptuindu-se cooperatiile agricole, bineînțeles cu ajutorul unei organizații de credit corepunzătoare agriculturii, țărâna română va realiza un plus de remunerare a muncii, un plus de preț la produsele sale și un minimum de cheltuieli cu ocaziunea aprovizionării. Ceea ce înseamnă un spor apreciabil de venit, o capacitate economică și de economisire incomparabil mai mare, un standard de viață mai ridicat și o bază sănătoasă de dezvoltare a unei civilizații rurale și a unei culturi generale. Dar, mai înseamnă și o stare de mulțumire generală în sufletul Națiunii române, capabilă să fortifice soliditatea națională, să sincronizeze perfect destinele particulare cu destinul Neamului și să ridice în calea poftelor dușmane stăvila de nepătruns a forțelor morale, intelectuale și fizice a Națiunii române, încheată într'un stat românesc al tuturor Românilor, mare, puternic și trăinic peste nesfârșirea mileniilor.

Nu trebuie să pierdem niciodată din vedere că, după cum starea de mulțumire economică a unui popor nu se măsoară cu o duzină sau cu câteva duzini de milioane, nici nivelul cultural al acestuia nu se deduce din existența unei jumătăți de duzină de savanți.

O națiune se bucură de o situație economică bună, când în sânul aceleia nu există indivizi puțin bogăți și alții mulți prea săraci, ci toți membrii națiunii trăiesc în condiții economice mulțumitoare.

Tot așa, un Neam se găsește pe o treaptă culturală ridicată, când nu este bântuit de analfabetism și neștiință, ci când lumina înțelegerii și științei a pătruns în mase cât mai largi.

Numai prin îndeplinirea condițiilor de ordin social-economic, moral și intelectual amintite mai sus, Națiunea în totalitatea ei, va fi pătrunsă și dominată de conștiința marelui istoric, a demnității, a puterii și a drepturilor naționale pe acest pământ.

Pe drept cuvânt, problema pusă de mine poate provoca o serie de nelămuriri și îngrijorări. În deosebi, se vor întreba unii în chip firesc: Dacă introducem un sistem cooperativ complet în sectorul agricol al economiei românești, oare nu dăunăm tinerelor inițiative românești întreprinzătoare pe teren comercial și industrial?

Nu! — Deoarece domeniul vieții economice naționale este atât de vast, încât își pot găsi în el variate posibilități de afirmare atât cooperativa, cât și întreprinzătorii particulari.

Cel mai mare economiștii accentulează tocmai necesitatea de coexistență a mai multor sisteme în diferitele compartimente ale vieții economice. Chiar dacă într'un anumit sector activează paralel cooperativa cu întreprinderea particulară, cooperativele nu urmăresc numai decât distrugerea întreprinzătorului particular, ci numai frânarea ridicării exagerate a prețurilor, adică realizarea *prețului just*, cum spunea Charles Gide, precum și ameliorarea calității produselor. Să nu uităm că, comerțul manifestează foarte adeseori tendințe monopoliste, adoptând metode de organizare și acțiune dăunătoare principiului randamentului național.

Așa dar, cooperativizarea ordinii economice a statului nostru social-agrar nu urmărește excluderea formelor de întreprindere capitalistă, ci numai o limitare a câmpului lor la acele activități, care nu valorifică, nu transformă produse agricole, nici nu aprovizionează pe agricultorii cu articolele necesare gospodăriei lor.

Chiar în sectoarele rămase la dispozițiunea întreprinderilor capitaliste trebuie să se opereze o adaptare a interesului individual la cel general național. Și în aceste sectoare e necesar să se ajungă la concluzia că, în afară de capital mai au deosebită importanță o capacitate morală și una de ordin profesional, spre a se curma pentru totdeauna avântul aventurii compromițătoare și al exagerării interesului individual, exagerare ruinătoare pentru economia națională.

Fiindcă, activitatea economică nu constituie numai o problemă de ordin economic, ci *în deosebi una de dreptate social-națională și de demnitate românească.*

Dar, trecând peste aceste considerațiuni de ordin general, este necesar să precizăm care este rolul „Astrei” în realizarea programului de propășire economică, schițat în paginile următoare.

În primul rând, **Astra** va trebui să reintre în tradiția și în rolul ce l-a avut înainte de 1918, de inspiratoare, îndrumătoare și coordonatoare acțiunii de organizare a Românilor, în concordanță numai și numai cu interesele acestora. În acest scop, va avea de alcătuit un plan de activitate prin colaborarea tuturor minților, sufletelor de elită și a forțelor creatoare ale Neamului nostru, cari vor trebui să revină neîntârziat la matca părăsită cu atâta ușurință și lipsă de prevedere, formând Statul major economic al **Astrel**.

În al doilea rând, **Asociațiunea** va relua propaganda economică și de organizare la sate în spiritul, intereselor țărănilor noastre, utilizând toate mijloacele moderne și eficiente de propagandă. Prin despărțămintele sale va stimula înființarea de cooperative agricole pe regiuni, pornind dela experimentarea practică a unor cazuri singuratiche locale. De asemenea va trebui să influențeze în acest sens opera de legiferare și politica de înfăptuire comparativă a Statului și a Organelor de conducere ale cooperativei române.

În vederea formării tehnicienilor care urmează a activa în domeniul cooperativei agricole, **Asociațiunea** are datoria să rela vechiul și bunul sistem al acordării de stipendii și ajutoare tinerilor destoinici dela țară, spre a putea studia organizarea cooperativei agricole în statele, în care acestea s'au bucurat de o dezvoltare temelnică și rodnică.

Reluând practica inaugurată prin anii 1905—1906, **Astra** prin contribuția despărțămintelor sale urmează să alcătuiască monografiile economice cât mai amănunțite și mai complete pe regiuni cu structură și interese economice identice. Fiindcă, numai cunoașterea realităților și necesităților economice ale diferitelor regiuni ne va pune în situația de a ști, ce anume organizațiunile sunt mai potrivite și mai utile și ce direcție trebuie dată politicii național-economice.

Iar în ceea ce privește înstăpânirea elementului românesc de cea mai pură origine etnică la orașe, tot **Astrel** îl revine rolul ca să provoace înființarea unei puternice instituțiuni financiare, care să asigure romanizarea proprietăților imobiliare urbane, a întreprinderilor industriale și comerciale, finanțând totodată în condițiuni multumitoare întreprinderile românești deja existente.

În concluzie, zlua de mâne, care va readuce Unirea tuturor Românilor într'o singură Țară, străjuită de granițele etnice ale românismului, va trebui să regăsească **Asociațiunea** transilvană pentru literatura și cultura poporului român pe puntea de comandă a destinelor naționale, împrimând cu autoritatea sa sportită pecetea spiritualității românești întregii vlei a României Mari.

